

PROGRAMUL “MONITORIZAREA ACCESULUI ROMILOR LA SERVICIILE DE SANATATE PUBLICA”

Programul „Monitorizarea accesului romilor la serviciile de sănătate publică” reprezintă una dintre direcțiile strategice asumate de Sastipen încă de la înființarea organizației. Pornind de la realitatea documentată a discriminării și a barierelor sistemice cu care se confruntă romii în accesarea serviciilor medicale, Sastipen și-a stabilit ca obiectiv dezvoltarea unui mecanism permanent de analiză, intervenție și advocacy pentru asigurarea accesului egal la sănătate.

Încă din primii ani de activitate, organizația a realizat cercetări și analize privind discriminarea romilor în sistemul sanitar, identificând forme variate de excludere: refuzul acordării serviciilor medicale, segregarea informală în unități sanitare, tratamente diferențiate, limbaj stigmatizant sau lipsa informațiilor privind drepturile pacienților. Aceste studii au avut rolul de a fundamenta intervențiile ulterioare și de a aduce în atenția autorităților dimensiunea structurală a problemei.

Programul a inclus componenta de identificare și instrumentare a cazurilor de discriminare. Sastipen a oferit sprijin victimelor în documentarea situațiilor întâmpinate, în colectarea probelor și în formularea de plângeri către instituții competente, precum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) sau alte autorități relevante. Prin aceste demersuri, organizația a urmărit nu doar soluționarea punctuală a cazurilor, ci și crearea unui precedent juridic care să descurajeze practici discriminatorii.

În anumite situații, intervențiile au inclus și litigarea strategică, utilizată ca instrument pentru schimbarea practicilor instituționale și pentru clarificarea aplicării legislației antidiscriminare în domeniul sănătății. Aceste acțiuni au contribuit la consolidarea cadrului juridic și la transmiterea unui mesaj ferm privind intoleranța față de discriminare.

O componentă esențială a programului a vizat formarea și sensibilizarea profesioniștilor din domeniul medical. Sastipen a implementat campanii și sesiuni de instruire adresate personalului medical – medici, asistente, personal administrativ – pentru a-i familiariza cu legislația în domeniul nediscriminării, cu drepturile pacienților și cu obligațiile legale ale instituțiilor sanitare. Aceste intervenții au urmărit reducerea comportamentelor discriminatorii generate de necunoaștere, prejudecăți sau lipsa unor proceduri clare.

În paralel, organizația a organizat dezbateri, mese rotunde și seminarii tematice privind discriminarea romilor în accesarea serviciilor medico-sociale. Aceste evenimente au reunit reprezentanți ai autorităților sanitare, ai societății civile, ai mediului academic și ai comunităților rome, creând un spațiu de dialog și reflecție asupra soluțiilor necesare.

Un rezultat important al programului îl constituie elaborarea de recomandări și sprijinirea autorităților sanitare în dezvoltarea de proceduri operaționale interne. Sastipen a colaborat cu instituții publice pentru formularea unor ghiduri și reguli de lucru adresate personalului din unitățile medicale, menite să asigure tratament egal pentru toți pacienții și să reducă riscul practicilor discriminatorii.

Proiectele implementate în cadrul acestui program își propun să contribuie la creșterea gradului de conștientizare asupra fenomenului discriminării în sistemul de sănătate și la consolidarea mecanismelor de protecție a drepturilor romilor. Monitorizarea constantă, intervențiile juridice și activitățile de formare vor contribui la reducerea fenomenului discriminării romilor în accesarea serviciilor de sănătate și poziționează organizația ca un actor relevant în domeniul echității în sănătate și al promovării accesului nediscriminatoriu la servicii publice.

PROIECT: EVALUAREA ACCESULUI ROMILOR LA SERVICIILE DE SANATATE PUBLICA (2008-2009)

Proiectul „Evaluarea accesului romilor la serviciile de sănătate publică”, implementat în perioada iunie 2008-iulie 2009, finanțat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC), reprezintă una dintre intervențiile definitorii pentru începutul parcursului strategic al Sastipen și un moment de referință în consolidarea organizației ca actor specializat în domeniul echității în sănătate. Implementat în parteneriat cu Institutul Național de Sănătate Publică (INSP), proiectul a avut rolul de a fundamenta pe baze empirice intervențiile ulterioare ale organizației și de a construi viziunea strategică a Sastipen în domeniul politicilor publice de sănătate.

Obiectivul principal al proiectului a fost evaluarea accesului romilor la serviciile de sănătate publică în 45 de comunități locale, situate în diferite regiuni ale țării. Într-un context în care discuțiile despre incluziunea romilor erau frecvente la nivel discursiv, dar lipsite de date concrete și analize sistematice, proiectul a oferit o radiografie realistă a barierelor structurale, administrative și culturale care limitau accesul la servicii medicale.

Printre obiectivele specifice s-au numărat, în primul rând, elaborarea unei Recomandări de Politică Generală privind îmbunătățirea accesului romilor la serviciile publice de sănătate. Această recomandare a fost construită pe baza constatărilor din teren și a inclus propuneri concrete adresate autorităților centrale și locale. În al doilea rând, proiectul a vizat derularea unei campanii de lobby și advocacy pentru promovarea politicilor publice orientate către reducerea inegalităților în sănătate.

Grupul țintă al proiectului a fost complex și multistratificat. La nivel primar, intervenția s-a adresat celor 45 de comunități de romi, în cadrul cărora au fost realizate activități de documentare, interviuri, focus-grupuri și analize privind accesul la medicul de familie, serviciile de urgență, internările în spitale, serviciile de obstetrică-ginecologie și pediatrie, precum și accesul la asigurarea medicală. Evaluarea a evidențiat probleme recurente precum lipsa actelor de identitate, imposibilitatea dobândirii statutului de asigurat, refuzul înscrierii pe listele medicilor de familie, atitudini discriminatorii și segregarea informală în unele unități medicale.

Un al doilea grup țintă a fost reprezentat de autoritățile publice locale, regionale și centrale, incluzând consilii locale, direcții de sănătate publică, prefecturi, consilii județene, Ministerul Sănătății, comisiile parlamentare de sănătate, Agenția Națională pentru Romi, Agenția pentru Strategii Guvernamentale și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării. Prin implicarea acestor instituții în procesul de analiză și dezbateri, proiectul a urmărit să transforme rezultatele cercetării într-un instrument de politică publică.

Un al treilea grup țintă l-au constituit organizațiile neguvernamentale implicate în procesul de evaluare, precum și instituțiile interguvernamentale destinate ale Recomandării de Politică Generală și ale Raportului de evaluare. Prin această abordare, proiectul a contribuit la consolidarea unei rețele de organizații interesate de promovarea echității în sănătate.

Rezultatele obținute au avut o importanță strategică majoră. În primul rând, a fost elaborat un Raport de evaluare privind gradul de acces al romilor la serviciile de sănătate, care a oferit date concrete și analize calitative privind barierele întâmpinate. Acest raport a devenit un document de referință în dezbaterile privind incluziunea romilor și a fost utilizat în procesele de advocacy la nivel național.

În al doilea rând, a fost formulată Recomandarea de Politică Generală, care a constituit punctul de plecare pentru o nouă abordare a politicilor publice în domeniul sănătății romilor. Documentul a inclus propuneri privind clarificarea procedurilor de înscriere la medicul de familie, consolidarea programului de mediere sanitară, dezvoltarea serviciilor comunitare integrate și combaterea discriminării în unitățile medicale.

Un rezultat important l-a reprezentat încheierea a 7 Memorandumuri de Cooperare la nivel județean, semnate cu instituții-cheie, prin care s-a creat un cadru strategic pentru abordarea comprehensivă a problematicei

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE

accesului romilor la servicii medicale. Aceste memorandumuri au consolidat dialogul instituțional și au facilitat implementarea unor măsuri concrete la nivel local.

Proiectul „Evaluarea accesului romilor la serviciile de sănătate publică” a avut un impact profund asupra evoluției Sastipen. Datele colectate și concluziile formulate au stat la baza definirii misiunii organizației în domeniul echității în sănătate și au fundamentat dezvoltarea ulterioară a programelor de mediere sanitară, servicii integrate și monitorizare a discriminării. Practic, acest proiect a constituit baza de plecare în procesul de construcție a viziunii strategice a organizației, orientată către intervenții bazate pe cercetare, advocacy și parteneriat instituțional.

Prin combinarea cercetării cu acțiunea strategică, Sastipen a demonstrat că analiza riguroasă a realităților din teren poate deveni un instrument puternic de schimbare a politicilor publice și de promovare a accesului nediscriminatoriu la servicii de sănătate pentru romi.

PROIECT "MONITORIZAREA ACCESULUI FEMEILOR ROME LA SECȚIA DE MATERNITATE DIN CADRUL SPITALULUI TG. NEAMȚ" (2009-2011)

Proiectul „Monitorizarea accesului femeilor rome la Secția de Maternitate din cadrul Spitalului Orășenesc Târgu Neamț” reprezintă una dintre cele mai relevante intervenții realizate de Sastipen în domeniul combaterii discriminării în sistemul sanitar din România. Demersul a fost fundamentat pe activități de documentare, analiză juridică și advocacy, reflectate în studiul de caz elaborat de Sastipen în anul 2011 privind îngrădirea accesului femeilor rome la serviciile de obstetrică-ginecologie.

În anul 2009, la solicitarea liderului local din orașul Târgu Neamț (jud. Neamț) Sastipen a instrumentat trei cazuri distincte de presupusă discriminare la Secția Obstetrică-Ginecologie a Spitalului Târgu Neamț, toate vizând femei rome însărcinate care au reclamat refuzuri de consult, tratamente degradante și remarci jignitoare din partea medicului de gardă. Cazurile au scos la iveală un tipar de comportament discriminatoriu, caracterizat prin minimalizarea simptomelor, refuzul internării, amenințări verbale și utilizarea unui limbaj ofensator bazat pe apartenența etnică.

Primul caz, cel al doamnei L.L., însărcinată în luna a doua, a evidențiat refuzuri repetate de consult și afirmații cu caracter rasist. Deși pacienta prezenta simptome alarmante și revenise de mai multe ori la spital, medicul a refuzat examinarea adecvată și a făcut remarci discriminatorii privind etnia acesteia. Ulterior, o ecografie efectuată într-un cabinet privat a indicat că sarcina era oprită din evoluție. Chiar și după prezentarea acestui rezultat, pacienta a fost tratată cu ostilitate, iar intervenția directă a unei delegații Sastipen a fost necesară pentru a determina efectuarea unui consult și eliberarea unei rețete. Declarațiile medicului către asistente, cu referire la „țigănci”, au confirmat existența unei atitudini discriminatorii sistematice.

Al doilea caz, al doamnei L.I., însărcinată în patru luni și jumătate, a relevat refuzul internării în pofida recomandării asistentei medicale și a riscului de pierdere a sarcinii. Medicul a respins solicitarea de internare și a utilizat expresii ofensatoare la adresa pacientei și a comunității rome. În perioada internării ulterioare, pacienta a declarat că nu a fost consultată corespunzător și că tratamentul i-a fost administrat însoțit de remarci umilitoare. Situația reflectă atât discriminare verbală, cât și o posibilă neglijență medicală.

Al treilea caz, al doamnei L.M., a constat într-un refuz direct de consult, însoțit de amenințări verbale și de afirmații potrivit cărora medicul „s-a săturat de atâtea țigănci”. Din cauza presiunilor și a temerii de represalii, victima nu a continuat procedura de plângere, ceea ce evidențiază vulnerabilitatea femeilor rome în astfel de situații și dificultatea probării discriminării în mediul sanitar.

Intervenția Sastipen a fost complexă și structurată pe mai multe paliere. Organizația a realizat documentarea detaliată a cazurilor, a transmis sesizări către Direcția de Sănătate Publică Neamț, conducerea spitalului și

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE

Ministerul Sănătății și a înaintat două plângeri către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD). În ambele dosare soluționate, CNCD a constatat existența faptelor de discriminare și a sancționat medicul cu avertisment. Deși sancțiunile au fost limitate, hotărârile CNCD au reprezentat un precedent juridic important.

Activitatea Sastipen în cadrul acestui proiect a avut un impact care a depășit nivelul local. Cazurile instrumentate și rezultatele obținute au fost menționate în rapoarte naționale și internaționale privind incluziunea socială a romilor și respectarea drepturilor fundamentale. Intervenția a contribuit la includerea discriminării din sistemul sanitar în agenda publică și în documentele de monitorizare elaborate de organizații europene și internaționale.

Prin acest demers, Sastipen a devenit prima organizație din România care a demonstrat, prin cazuri documentate și soluții oficiale ale CNCD, că discriminarea poate fi practică în sistemul sanitar public. Proiectul a evidențiat discrepanța dintre cadrul legislativ care garantează egalitatea de șanse și realitatea din teren, în care femeile rome se confruntă cu tratamente degradante și refuzuri de servicii.

Mai mult, proiectul a generat un efect de conștientizare în rândul societății civile și al autorităților, subliniind necesitatea dezvoltării unor proceduri operaționale clare în unitățile medicale, a instruirii personalului privind legislația antidiscriminare și a consolidării mecanismelor de protecție a victimelor.

În concluzie, „Monitorizarea accesului femeilor rome la Secția de Maternitate din cadrul Spitalului Târgu Neamț” a reprezentat un moment de referință în activitatea Sastipen. Prin documentare riguroasă, advocacy și utilizarea instrumentelor juridice disponibile, organizația a demonstrat existența discriminării în sistemul sanitar și a contribuit la consolidarea cadrului de protecție a drepturilor romilor în România.

PROIECT: MONITORIZAREA DISCRIMINĂRII ROMILOR ÎN ACCESUL LA SERVICIILE DE SĂNĂTATE PUBLICĂ (2011-2013)

Proiectul „Monitorizarea discriminării romilor în accesul la serviciile de sănătate publică”, implementat în perioada septembrie 2011 – august 2013 și finanțat de Open Society Institute – Roma Health Project (Budapesta), a reprezentat o etapă strategică în consolidarea rolului Sastipen ca actor specializat în combaterea discriminării în domeniul sănătății. Proiectul a fost inițiat într-un context în care organizația demonstrase deja capacitatea de a documenta și instrumenta cazuri de discriminare, inclusiv prin intervenții juridice și sesizări soluționate favorabil de autoritățile competente.

Obiectivul principal al proiectului a fost combaterea discriminării față de romi în accesul la serviciile de sănătate publică. Spre deosebire de intervențiile anterioare, care aveau un caracter punctual, acest proiect a introdus o abordare sistematică de monitorizare, documentare și litigare strategică, urmărind nu doar sancționarea faptelor, ci și schimbarea practicilor instituționale.

Primul obiectiv specific a vizat monitorizarea gradului de acces al romilor la serviciile de sănătate publică din România, prin documentarea cazurilor de discriminare și inițierea de acțiuni de litigare. În acest sens, Sastipen a dezvoltat un mecanism de colectare a sesizărilor și de investigare a situațiilor raportate de membri ai comunităților rome. Cazurile documentate au vizat refuzul acordării de servicii medicale, tratamente diferențiate, segregare informală în unități sanitare, limbaj stigmatizant și condiționarea accesului la servicii.

Un element inovator al proiectului a fost implicarea a 8 studenți la facultățile de drept, care au fost formați pentru a documenta și monitoriza cazurile de discriminare în sănătate. Aceștia au beneficiat de instruire privind legislația antidiscriminare, drepturile pacienților și procedurile de sesizare a instituțiilor competente. Prin această componentă, proiectul a contribuit la dezvoltarea unei noi generații de profesioniști sensibili la problematica discriminării în sănătate.

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE

În cadrul proiectului au fost documentate 10 cazuri de discriminare, iar în 7 dintre acestea victimele au beneficiat de asistență juridică gratuită pe parcursul procesului de soluționare. Intervențiile au inclus sesizări către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul Medicilor, Direcțiile de Sănătate Publică și alte autorități relevante. În trei situații, Sastipen a inițiat acțiuni de litigare strategică, urmărind crearea unor precedente juridice și clarificarea aplicării legislației în domeniul sănătății.

Un alt rezultat important a fost elaborarea unui raport de monitorizare a implementării deciziilor de sancționare a autorilor faptelor de discriminare. Acest document a analizat modul în care instituțiile responsabile au pus în aplicare sancțiunile dispuse și a evidențiat limitele mecanismelor existente, precum lipsa unor măsuri disciplinare efective sau absența unor proceduri interne clare în unitățile medicale.

Cel de-al doilea obiectiv specific a vizat implementarea unei campanii de advocacy la nivelul a patru colegii județene ale medicilor, cu scopul de a îmbunătăți procedurile de soluționare a cazurilor privind accesul romilor la servicii de sănătate. În acest context, Sastipen a realizat un raport de analiză instituțională la nivelul acestor colegii, evaluând practicile existente și gradul de sensibilitate față de problematica discriminării. Dialogul cu reprezentanții Colegiului Medicilor a urmărit introducerea unor mecanisme mai eficiente de investigare a plângerilor și integrarea dimensiunii nediscriminării în codurile de conduită profesională.

Proiectul s-a încheiat cu organizarea unui seminar național, care a reunit reprezentanți ai autorităților publice, ai colegiilor medicilor, ai societății civile și ai comunităților rome. Evenimentul a avut ca scop identificarea instrumentelor necesare elaborării unor politici publice de combatere a discriminării romilor în accesul la serviciile de sănătate. Seminarul a contribuit la consolidarea dialogului interinstituțional și la formularea unor propuneri concrete privind îmbunătățirea cadrului procedural.

Bugetul proiectului, asigurat de OSI – Roma Health Project, a permis dezvoltarea unei infrastructuri minime de monitorizare și intervenție juridică, precum și susținerea activităților de formare și advocacy. Deși resursele au fost limitate, impactul proiectului a fost semnificativ. Acesta a consolidat poziția Sastipen ca organizație de referință în domeniul monitorizării discriminării în sănătate și a demonstrat că abordarea strategică – combinând documentarea, litigiul și advocacy – poate genera schimbări sistemice.

În ansamblu, proiectul a contribuit la creșterea gradului de vizibilitate a fenomenului discriminării în sistemul sanitar și la consolidarea mecanismelor de protecție a drepturilor romilor. Mai mult, a întărit capacitatea organizațională a Sastipen de a interveni profesionist în cazuri complexe și de a influența dezbaterile publice privind egalitatea de șanse în accesul la servicii medicale.

PROIECT: ÎMBUNĂTĂȚIREA ACCESULUI ROMILOR LA SERVICIILE DE SĂNĂTATE PUBLICĂ (2013-2015)

Proiectul „Îmbunătățirea Accesului Romilor la Serviciile de Sănătate Publică”, implementat în perioada noiembrie 2013 – august 2015 și finanțat de Open Society Institute – Roma Health Project (Budapesta), a reprezentat o etapă inovatoare în evoluția intervențiilor Sastipen în domeniul echității în sănătate. După o perioadă în care organizația se concentrase pe cercetare, documentare de cazuri și litigiu strategic, acest proiect a marcat trecerea către un model participativ de monitorizare comunitară a serviciilor de sănătate.

Obiectivul principal al proiectului a fost creșterea accesului romilor la serviciile de sănătate publică și reducerea discriminării prin utilizarea instrumentelor de monitorizare comunitară. Proiectul a plecat de la premisa că îmbunătățirea serviciilor medicale nu poate fi realizată doar prin intervenții juridice sau recomandări de politică publică, ci necesită implicarea directă a comunităților în evaluarea calității serviciilor și în dialogul cu autoritățile.

Intervenția a fost implementată în două localități din județul Neamț – Bicăz și Vânători – și a avut ca parteneri locali Asociația „Romii din Bicăz” și Asociația Lucrătorilor Sociali pentru Grupurile Vulnerabile. Alegerea acestor

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE

comunități a fost fundamentată pe existența unor probleme recurente privind accesul la servicii medicale, relația tensionată cu furnizorii de servicii și lipsa unor mecanisme de dialog funcționale.

Printre obiectivele specifice s-au numărat: împuternicirea ONG-urilor locale și a liderilor comunitari pentru a deveni parteneri de dialog ai autorităților; dezvoltarea unui parteneriat instituțional cu autoritățile locale și sanitare; și dezvoltarea și implementarea unei metodologii de monitorizare comunitară, bazată pe instrumentul Community Score Card (CSC).

Activitățile proiectului au debutat cu identificarea actorilor cheie din cele două comunități – lideri informali, mediatori sanitari, cadre didactice, reprezentanți ai administrației locale, medici de familie și personal din spitale. Ulterior, Sastipen a organizat sesiuni de formare pentru membrii echipelor comunitare, axate pe teme precum determinanții sociali ai sănătății, dreptul la sănătate, mecanismele instituționale din sistemul sanitar și metodologia cercetării comunitare.

Un element central al proiectului a fost mobilizarea și consolidarea organizațiilor comunitare existente, astfel încât acestea să devină actori activi în procesul de monitorizare. Prin ateliere participative și întâlniri periodice, membrii comunităților au fost încurajați să identifice problemele întâmpinate în relația cu serviciile medicale și să formuleze indicatori de evaluare a calității acestora.

Metodologia Community Score Card a fost introdusă ca instrument de evaluare participativă. Aceasta presupune colectarea de date direct de la beneficiari, evaluarea serviciilor pe baza unor criterii stabilite împreună cu comunitatea și organizarea unor întâlniri comune (joint monitoring) între comunitate și furnizorii de servicii pentru a discuta rezultatele și a conveni măsuri de îmbunătățire. În cadrul proiectului, a fost creată o platformă de monitorizare comună, iar în fiecare localitate au fost constituite comisii mixte formate din reprezentanți ai comunității și ai autorităților locale.

Un alt obiectiv important a fost orientarea factorilor de decizie din domeniul sănătății – medici de familie, asistente, manageri de spitale, primari și reprezentanți ai direcțiilor de sănătate publică – către o abordare participativă și transparentă. Prin sesiuni de informare și întâlniri de lucru, proiectul a urmărit crearea unui climat de dialog și asumarea unor angajamente concrete.

În urma procesului de monitorizare, au fost elaborate două planuri locale de acțiune, menite să contribuie la îmbunătățirea standardelor de calitate ale serviciilor furnizate în spitale și la reducerea barierelor de acces. Printre măsurile discutate s-au numărat îmbunătățirea comunicării cu pacienții, clarificarea procedurilor de internare și reducerea atitudinilor discriminatorii.

Rezultatele proiectului au inclus constituirea unei platforme de monitorizare comunitară, crearea a două comisii mixte locale, implicarea managerilor de spitale în procesul de evaluare și consolidarea capacității ONG-urilor locale de a participa la dialogul instituțional. De asemenea, proiectul a contribuit la creșterea gradului de conștientizare în rândul comunităților privind drepturile lor în calitate de pacienți.

Totuși, experiența implementării a evidențiat și limite structurale semnificative. Deși metoda Community Score Card s-a dovedit eficientă în alte contexte internaționale, pilotarea acesteia în România a arătat că mediul instituțional nu era pregătit pentru o astfel de abordare. Rezistența unor autorități la evaluarea participativă, lipsa unei culturi a transparenței și absența unor mecanisme clare de integrare a feedback-ului comunitar în procesul decizional au redus impactul potențial al instrumentului.

În concluzie, prin acest proiect, Sastipen a pilotat pentru prima dată în România metoda Community Score Card, demonstrând atât potențialul acesteia, cât și faptul că sistemul sanitar românesc și administrația publică locală nu erau încă pregătite pentru implementarea deplină a unei astfel de tehnici de monitorizare și colectare de date la nivel comunitar. Experiența a oferit lecții valoroase privind necesitatea consolidării culturii participative și a responsabilității instituționale înainte de extinderea unor instrumente inovatoare de monitorizare comunitară.

PROIECTUL „DAJPHEN - REȚELE DE SOLIDARITATE PENTRU FEMEILE ROME” (2021-2023)

Proiectul „DajPhen – Rețele de solidaritate pentru femeile rome”, implementat în perioada mai 2021 – martie 2023, a fost finanțat prin Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014–2021. Proiectul a fost implementat de o coalitie de organizații rome, respectiv E-Romnja – Asociația pentru Promovarea Drepturilor Femeilor Rome (aplicant principal) și Sastipen – Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate (partener) care a avut un rol esențial în componenta de cercetare și analiză privind accesul la servicii de sănătate.

Obiectivul general al proiectului a vizat consolidarea solidarității și a capacității de acțiune a femeilor rome, precum și creșterea participării acestora în procesele decizionale locale și naționale. Intervenția a pornit de la realitatea că femeile rome se confruntă cu discriminare multiplă – pe criteriu etnic, de gen și statut socio-economic – iar aceste forme de excludere afectează în mod direct accesul la servicii esențiale, în special în domeniul sănătății materne și al sănătății reproducerii.

Un pilon central al proiectului a fost cercetarea realizată de Sastipen, care a contribuit semnificativ la procesul de cunoaștere și documentare a barierelor structurale ce afectează accesul femeilor rome la servicii de maternitate și sănătate a reproducerii. Cercetarea a fost realizată prin metode participative – interviuri aprofundate, focus-grupuri și colectare de date la nivel comunitar – și a analizat experiențele femeilor rome în relația cu sistemul medical.

Rezultatele cercetării au evidențiat o serie de bariere persistente: dificultăți în înscrierea la medicul de familie, lipsa informării privind drepturile pacientelor, atitudini stigmatizante în secțiile de obstetrică-ginecologie, condiționarea accesului la servicii, lipsa consilierii privind planificarea familială și sănătatea reproducerii, precum și absența unor servicii adaptate nevoilor femeilor aflate în situații de vulnerabilitate. În unele cazuri, femeile au relatat experiențe de umilire sau tratament diferențiat în maternitate, ceea ce a condus la neîncredere în sistemul medical și la evitarea serviciilor preventive.

Prin această componentă, proiectul a contribuit la o înțelegere mai profundă a modului în care discriminarea structurală și lipsa mecanismelor de protecție afectează sănătatea maternă în rândul femeilor rome. Raportul elaborat de Sastipen a inclus recomandări adresate autorităților sanitare, managerilor de spitale și instituțiilor responsabile de elaborarea politicilor publice, subliniind necesitatea integrării perspectivei de gen și a dimensiunii etnice în programele de sănătate.

Pe lângă cercetare, proiectul a susținut crearea și consolidarea unor rețele locale de solidaritate ale femeilor rome, care au funcționat ca spații de sprijin reciproc, informare și organizare comunitară. Femeile implicate au beneficiat de sesiuni de formare privind drepturile omului, mecanismele de sesizare a discriminării și participarea la procesul decizional. Aceste rețele au facilitat dialogul cu autoritățile locale și au contribuit la creșterea vizibilității problemelor legate de accesul la servicii de maternitate și sănătate a reproducerii.

Prin rezultatele obținute, proiectul „DajPhen” a consolidat poziția organizațiilor rome ca actori legitimi în domeniul drepturilor femeilor și al sănătății publice. Pentru Sastipen, implicarea în acest proiect a reprezentat o extindere strategică a misiunii sale în domeniul echității în sănătate, demonstrând că accesul la servicii de maternitate și sănătate reproductivă trebuie analizat printr-o abordare intersecțională.

În ansamblu, „DajPhen – Rețele de solidaritate pentru femeile rome” a contribuit semnificativ la documentarea barierelor sistemice din sistemul sanitar și la consolidarea capacității femeilor rome de a-și revendica drepturile, oferind o bază solidă pentru politici publice mai incluzive și mai sensibile la nevoile acestora.

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE

PROIECT “EVALUAREA CAPACITĂȚII MEDIATORILOR SANITARI ROMI DIN ROMÂNIA DE A RECUNOAȘTE ȘI ÎNȚELEGE DINAMICA ANTIȚIGĂNISMULUI ȘI IMPACTUL PE CARE ÎL ARE ASUPRA BENEFICIARILOR ROMI” (2024)

Proiectul „Evaluarea capacității mediatorilor sanitari romi din România de a recunoaște și înțelege dinamica antițigănistului și impactul pe care îl are asupra beneficiarilor romi”, finanțat de ERGO NETWORK a fost implementat în perioada mai – decembrie 2024 și a reprezentat un demers strategic al Sastipen de consolidare a rolului mediatorului sanitar în combaterea discriminării structurale din sistemul de sănătate. Proiectul a fost dezvoltat în contextul în care organizația acumulasă o experiență semnificativă în documentarea și instrumentarea cazurilor de discriminare în domeniul medical și a constatat că, deși mediatorii sanitari sunt actori-cheie la nivel comunitar, capacitatea lor de a identifica, analiza și raporta manifestările antițigănistului rămâne insuficient structurată.

Obiectivul principal al proiectului a fost evaluarea nivelului de cunoaștere și înțelegere a conceptului de antițigănist în rândul mediatorilor sanitari romi și analiza modului în care aceștia recunosc formele de discriminare care afectează beneficiarii romi în accesul la servicii de sănătate. Proiectul a urmărit să răspundă la o întrebare esențială: în ce măsură mediatorii sanitari, aflați la interfața dintre comunitate și sistemul medical, sunt pregătiți să identifice și să reacționeze la situațiile de discriminare sau tratament inegal?

Cercetarea a avut o componentă metodologică complexă, bazată pe chestionare aplicate mediatorilor sanitari, interviuri aprofundate și sesiuni de analiză calitativă. Au fost investigate aspecte precum: nivelul de familiarizare cu noțiunile de discriminare directă și indirectă, hărțuire, segregare, stereotipuri; capacitatea de a diferenția între comportamente administrative și acte discriminatorii; frecvența cazurilor de tratament diferențiat observate în unitățile medicale; precum și disponibilitatea mediatorilor de a raporta astfel de situații.

Rezultatele au arătat că majoritatea mediatorilor sanitari recunosc existența discriminării în sistemul de sănătate, însă conceptualizarea antițigănistului ca fenomen structural este limitată. În multe situații, comportamentele discriminatorii sunt percepute ca fiind „normale” sau „parte din sistem”, ceea ce reduce probabilitatea raportării acestora. De asemenea, s-a constatat că mediatorii sanitari întâmpină dificultăți în utilizarea mecanismelor instituționale de sesizare – fie din lipsa informațiilor, fie din teama de a afecta relația cu autoritățile locale sau cu personalul medical.

Un alt rezultat important al proiectului a fost identificarea presiunilor structurale asupra mediatorilor sanitari. Fiind angajați ai autorităților publice locale, aceștia se află într-o poziție vulnerabilă atunci când trebuie să semnaleze abuzuri sau discriminare produse de alți angajați ai sistemului public. Această poziționare instituțională poate limita autonomia și capacitatea lor de a acționa în interesul beneficiarilor.

Pe baza constatărilor, Sastipen a formulat recomandări clare pentru întărirea capacității mediatorilor sanitari. Printre acestea s-au numărat: dezvoltarea unor module de formare dedicate antițigănistului și discriminării instituționale; elaborarea unor proceduri standardizate de raportare a cazurilor; clarificarea rolului mediatorului în identificarea situațiilor de încălcare a drepturilor pacientului; precum și consolidarea mecanismelor de protecție pentru mediatorii care semnalează astfel de cazuri.

Proiectul a avut și o dimensiune strategică mai amplă. Prin această evaluare, Sastipen a contribuit la integrarea conceptului de antițigănist în dezbaterile privind asistența medicală comunitară din România. Într-un context în care politicile publice vorbesc frecvent despre „acces” și „incluziune”, proiectul a adus în prim-plan necesitatea abordării discriminării sistemice ca factor determinant al inegalităților în sănătate.

Impactul proiectului s-a reflectat atât la nivel profesional, cât și instituțional. La nivel profesional, mediatorii sanitari implicați au dobândit o mai bună înțelegere a conceptelor de discriminare și antițigănist și au devenit mai conștienți de rolul lor în protejarea drepturilor beneficiarilor. La nivel instituțional, raportul rezultat a fost

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE

utilizat în dialogul cu Ministerul Sănătății și alte instituții relevante, susținând necesitatea integrării dimensiunii nediscriminării în normele metodologice ale asistenței medicale comunitare.

Pentru Sastipen, acest proiect a reprezentat o continuare firească a misiunii sale de a documenta și combate discriminarea în sistemul sanitar. Totodată, a consolidat imaginea organizației ca actor de referință în analiza antițigănistului din perspectiva sănătății publice. Prin abordarea riguroasă și prin recomandările formulate, proiectul a deschis calea pentru intervenții viitoare orientate spre transformarea mediatorului sanitar nu doar într-un facilitator al accesului la servicii, ci și într-un agent activ în combaterea discriminării structurale.

În ansamblu, proiectul a demonstrat că îmbunătățirea accesului romilor la servicii de sănătate nu poate fi realizată fără o înțelegere clară a dinamicii antițigănistului și fără consolidarea capacității actorilor comunitari de a recunoaște și confrunta acest fenomen.

IMPACTUL INTERVENȚIEI SASTIPEN ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI COMBATERII DISCRIMINĂRII ÎN SĂNĂTATE

Impactul activității Sastipen în domeniul nediscriminării trebuie analizat atât din perspectiva schimbărilor produse la nivel individual și comunitar, cât și din perspectiva transformărilor instituționale și a influenței asupra politicilor publice. De la înființare, Sastipen a tratat discriminarea în accesul la servicii de sănătate nu ca pe un fenomen izolat, ci ca pe o problemă structurală, legată de antițigănist, sărăcie și excludere socială. Proiectele implementate au creat, în timp, un cadru coerent de intervenție bazat pe cercetare, monitorizare, litigiu strategic, formare profesională și advocacy.

Un prim impact major a fost acela al recunoașterii publice a discriminării în sistemul sanitar. Prin documentarea și instrumentarea unor cazuri concrete – inclusiv în maternități și unități de primiri urgențe – Sastipen a demonstrat că tratamentul diferențiat aplicat romilor nu reprezintă percepții subiective, ci practici reale, documentabile și sancționabile. Deciziile obținute în fața Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării au constituit precedente importante și au transmis un semnal clar că sistemul medical nu este imun la obligațiile privind egalitatea de șanse. Această dimensiune a intervenției a contribuit la schimbarea discursului public: discriminarea în sănătate a devenit un subiect legitim de dezbatere și analiză.

În al doilea rând, proiectele Sastipen au avut un impact semnificativ asupra împuternicirii beneficiarilor romi. Prin consiliere, asistență juridică și sprijin în depunerea plângerilor, organizația a oferit victimelor discriminării nu doar un mecanism de apărare, ci și un sentiment de validare și demnitate. În multe comunități, simplul fapt că o organizație a documentat și a făcut publice experiențele femeilor rom sau ale pacienților romi a contribuit la creșterea încrederii în propriile drepturi. Beneficiarii au început să înțeleagă că au dreptul la servicii medicale de calitate și la tratament egal, iar această conștientizare a generat o schimbare treptată de atitudine.

Un alt nivel de impact a fost cel profesional și instituțional. Proiectele dedicate formării mediatorilor sanitari și analizei capacității acestora de a identifica antițigănistul au contribuit la profesionalizarea intervenției comunitare. Mediatorii sanitari au devenit nu doar facilitatori ai accesului la servicii, ci și actori capabili să recunoască și să raporteze discriminarea. Prin ghiduri, manuale și sesiuni de formare, Sastipen a introdus concepte precum discriminare indirectă, hărțuire sau antițigănist instituțional în discursul profesional al asistenței medicale comunitare. Acest lucru a consolidat rolul mediatorului ca parte a unei echipe integrate care nu doar informează, ci și protejează drepturile beneficiarilor.

Impactul s-a reflectat și în relația cu autoritățile publice. Prin campanii de advocacy, dezbateri naționale și participarea la grupuri de lucru ministeriale, Sastipen a contribuit la integrarea dimensiunii nediscriminării în politicile de sănătate publică. Recomandările formulate în cadrul rapoartelor de cercetare au fost utilizate în dialogul cu Ministerul Sănătății, Direcțiile de Sănătate Publică și alte instituții relevante. De asemenea, prin promovarea unor proceduri operaționale clare privind gestionarea plângerilor și instruirea personalului medical, proiectele au contribuit la dezvoltarea unei culturi instituționale mai sensibile la diversitate.

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE

La nivel național, activitatea Sastipen a influențat și agenda publică privind incluziunea romilor. Rapoartele și cazurile instrumentate au fost menționate în documente naționale și internaționale privind drepturile omului și incluziunea socială. Astfel, problematica discriminării în sănătate a fost integrată în analiza mai largă a inegalităților structurale. Sastipen a devenit un reper pentru organizațiile rome și pentru instituțiile internaționale interesate de monitorizarea respectării drepturilor fundamentale.

Un alt impact important a fost dezvoltarea unei culturi a monitorizării comunitare. Prin pilotarea unor metode precum Community Score Card și prin implicarea comunităților în evaluarea serviciilor medicale, organizația a promovat ideea că beneficiarii pot fi parteneri activi în îmbunătățirea standardelor de calitate. Chiar dacă unele instrumente au întâmpinat dificultăți de implementare, ele au contribuit la dezvoltarea unei perspective participative asupra nediscriminării.

Impactul activității în domeniul nediscriminării se reflectă și în consolidarea imaginii Sastipen ca actor strategic. Organizația nu este percepută doar ca furnizor de servicii, ci ca expert în analiza și combaterea discriminării în sănătate. Această poziționare a permis atragerea de noi parteneriate și finanțări pentru proiecte orientate spre echitate și justiție socială.

Pe termen lung, poate cel mai important impact este schimbarea graduală a paradigmei: de la o abordare centrată exclusiv pe „acces” la una care integrează drepturile omului și combaterea antițigănistului ca dimensiuni esențiale ale sănătății publice. Proiectele Sastipen au demonstrat că accesul real la servicii nu poate exista în absența tratamentului egal și a respectării demnității pacientului.

În concluzie, activitatea Sastipen în domeniul nediscriminării a produs un impact multidimensional: a dat voce victimelor, a creat precedente juridice, a consolidat capacitatea profesională a mediatorilor sanitari, a influențat politici publice și a contribuit la schimbarea discursului privind romii și sănătatea. Prin abordarea sa integrată, organizația a arătat că lupta împotriva discriminării este esențială pentru reducerea inegalităților structurale și pentru construirea unui sistem de sănătate echitabil și incluziv.

CONCLUZII SI LECTII INVATATE

Implementarea proiectelor din cadrul programului de drepturile omului al Sastipen a generat un set consistent de concluzii și lecții învățate, relevante atât pentru organizație, cât și pentru actorii instituționali implicați în promovarea egalității de șanse și combaterea discriminării în domeniul sănătății.

O primă concluzie majoră este că discriminarea romilor în accesul la servicii medico-sociale nu este un fenomen accidental, ci unul structural, alimentat de stereotipuri istorice, prejudecăți instituționalizate și lipsa mecanismelor eficiente de răspuns. Documentarea sistematică a cazurilor a demonstrat că tratamentul diferențiat nu apare doar la nivel individual, ci este adesea susținut de practici administrative informale sau de toleranța instituțională față de comportamente discriminatorii. Această constatare a condus la necesitatea abordării antițigănistului nu doar prin intervenții punctuale, ci prin politici publice și mecanisme instituționale consolidate.

O a doua lecție importantă este legată de rolul esențial al cercetării și al probelor documentate. Experiența Sastipen a arătat că schimbarea discursului public și obținerea unor decizii favorabile în fața autorităților competente sunt posibile doar atunci când cazurile sunt riguros documentate. Investiția în formarea echipelor capabile să identifice, să analizeze și să probeze discriminarea s-a dovedit crucială. Totodată, s-a constatat că victimele discriminării au nevoie de sprijin juridic și psihosocial pentru a parcurge procesul de sesizare și soluționare a plângerilor, iar simpla informare cu privire la drepturi nu este suficientă.

Un alt aspect relevant este importanța împuternicirii comunitare. Proiectele au demonstrat că implicarea liderilor locali, a mediatorilor sanitari și a organizațiilor comunitare în procesul de monitorizare și dialog cu autoritățile conduce la rezultate mai sustenabile. În absența unei comunități informate și active, mecanismele

formale de protecție rămân insuficient utilizate. În același timp, experiența a evidențiat faptul că poziția profesională a mediatorilor sanitari – ca angajați ai autorităților locale – poate limita capacitatea lor de a semnaliza abuzuri, ceea ce impune dezvoltarea unor mecanisme clare de protecție instituțională.

O altă lecție învățată este că dialogul cu instituțiile publice trebuie construit pe termen lung. Campaniile de advocacy și dezbaterile tematice au avut efecte mai consistente atunci când au fost integrate într-un proces continuu de colaborare cu Ministerul Sănătății, Colegiile Medicilor și Direcțiile de Sănătate Publică. Sastipen a constatat că rezistența la schimbare poate fi redusă prin combinarea presiunii publice cu furnizarea de soluții concrete – ghiduri, proceduri operaționale și recomandări de politică.

